

ÅRSRAPPORT ARBEIDET PÅ SELVHJELP 1999

Oslo - Kristiansand - Ålesund - Trondheim

INNHold :

I Selvhjelp Oslo - Kristiansand - Ålesund - Trondheim

- Selvhjelp - en språkmektig gruppe
- Prioriterte områder
- Finansiering
- Samarbeid / kontakt med andre organisasjoner / instanser
- Videre fremdrift

II Statistikker

III Kommentarer til statistikker

IV En vanlig dag på Selvhjelp

V Ungdom i Krise

Selvhjelp Oslo - Kristiansand - Ålesund og Trondheim

Totalt antall henvendelser : 4 441

Antall nasjonaliteter : 79

En språkmektig Gruppe

Her følger en oversikt over våre språkmektige medarbeidere i 1998 (ikke alle medarbeidere som her er nevnt har jobbet i samme tidsperiode):

Oslo:

- Victorio: spansk og norsk
- Ruben: spansk, italiensk, engelsk og norsk
- Jon Ole: norsk og engelsk, litt bosnisk
- Gerd: norsk, engelsk, tysk, fransk, spansk, noe portugisisk og italiensk
- Nisreen: arabisk, kurdisk, norsk
- Umit: tyrkisk, norsk
- Zaineb: somalisk, arabisk, engelsk og norsk
- Sayneb: somalisk, engelsk, norsk
- Lee: engelsk, tsjekkisk og norsk
- Rocco: Spansk, italiensk, engelsk og norsk

Kristiansand

- Lidia: spansk, engelsk og norsk
- Senada: bosnisk, serbokroatisk, fransk og norsk
- Arsemsa: engelsk, tegrinja, norsk
- Osman: albansk, serbokroatisk, norsk

Ålesund

- Iwona: polsk, russisk og norsk
- Ilknur: Tyrkisk og norsk

Trondheim

- Francis: swahili, engelsk og norsk
 - Solveig: norsk, engelsk (og trøndersk !)
 - Olga: serbokroatisk og norsk
 - Miroslawa: polsk, engelsk og norsk
 - Mohamud: somalisk, arabisk, engelsk, litt urdu og norsk
-

Selvhjelp - prioriterte områder.

Målgrupper:

Målsetting med tiltaket:

Prioriterte områder :

Ivaretagelse av asylsøkernes, flyktingers og innvandreres rettigheter.

Særlig fokus på situasjonen for kvinner og barn.

Supplering til det offentlige tjenestetilbudet.

Rådgiving og konkret bistand i enkeltsaker.

Aktivisering av langtidsledige innvandrere og flyktinger.

Særlig satsing på ungdom

Ivaretagelse av asylsøkeres, flyktingers og innvandreres rettigheter:

Særlig fokus på situasjonen for kvinner og barn:

Supplering til det offentlige tjenestetilbud:

På den andre siden, ble Selvhjelp i stor grad benyttet som kunnskapsbank av både offentlige instanser, advokater og andre frivillige organisasjoner. Kommunale kontorer, f.eks. sosialkontorer, barnevern, krisesentra, m.m. kontaktet oss også for informasjon og råd i enkeltsaker, på områder hvor vi har opparbeidet spisskompetanse.

Rådgiving og konkret bistand i enkeltsaker:

Aktivisering av langtidsledige innvandrere og flyktinger:

Særlig satsing på ungdom

Vårt arbeid blant ungdom ble raskt kjent blant den ungdom det gjelder, og spesielt høsten 1999 opplevde vi en dramatisk økning i antall henvendelser. Det viste seg at ungdommen hadde et stort behov for informasjon, råd og praktisk hjelp på en rekke områder, men hovedsakelig kom de til oss med problemer relatert til problemstillingen arrangerte ekteskap under større eller mindre grad av tvang. Cirka ¼ av alle henvendelsene fra ungdom i 1999 gjaldt krisesituasjoner, hvor den enkelte trengte krisehjelp til å bryte ut av tvangssituasjoner i forbindelse med ekteskap.

Regjeringens Handlingsplan mot tvangsekteskap viste seg å være svært lite kjent i det offentlige hjelpeapparatet, dvs barnevern, skoler, sosialkontorer, politi/lensmenn, osv. Selvhjelp har derfor brukt betydelige ressurser i 1999 på å informere, råde og veilede de offentlige instanser i hver enkelt sak som gikk på arrangerte ekteskap under større eller mindre grad av tvang.

Bemanning:

Omfanget av den frivillige aktiviteten:

Finansiering :

Med spesiell fokus på vår satsing på innvandrerkvinner og barn, aktivisering av langtidsledige innvandrere og flyktninger og oppbygging av ekspertise i arbeidet mot tvangsekteskap, bevilget Kommunal- og Regionaldepartementet kroner 975.000,- til driftsstøtte i 1999.

Oslo Kommune bevilget kr. 225.000,- til drift av vårt Oslo-kontor, mens Oslo Fylkeskommune bevilget 50.000,- til vårt arbeid blant ungdom. Likeledes bevilget Kristiansand Kommune kr.106.000,- til vårt Kristiansand-kontor. Fra Ålesund mottok vi kroner 20.000,- og Trondheim kommune bevilget 100.000,- til vårt kontor der.

Som støtte til prosjektet "Mellom Barken og Veden" mottok vi kroner 150.000 fra UDI, kroner 150.000,- fra Barne- og Familiedepartementet og kroner 16.000,- fra Vest-Agder Fylkeskommune.

I tillegg mottok vi kr.128.364,- fra Arbeidsformidlingen, fordelt på de 4 kommunene hvor vi har kontorer. Dette tilskuddet gikk uavkortet til langtidsledige innvandrere og flyktninger på opplæring og tiltaksplass i vår organisasjon.

Samarbeid med andre organisasjoner og instanser :

I vår satsning på ungdom, har vi samarbeidet med en lang rekke ungdomsskoler, videregående skoler, barnevern- og sosialkontorer, helsestasjoner, krisesentre, politi, m.m.

Når det gjelder samarbeid med frivillige organisasjoner, kan vi spesielt nevne SOS Rasisme, Rådgivningsgruppa i Trondheim og KIA. For øvrig kan vi nevne at vi har benyttet oss av muligheten til å henvise hjelpesøkende til Senter Mot Etnisk Diskriminering. (SMED)

Spesiell innsats i 1999:

I forbindelse med Barne- og familiedepartementets videre arbeid med Handlingsplanen mot tvangsekteskap, deltok Selvhjelp i flere møter med innspill og grasroterfaring med problemstillingen. Vi mottok også et betydelig antall henvendelser fra studenter med forespørsel om bakgrunnsmateriale, særskilt på området arrangerte ekteskap under større eller mindre grad av tvang.

På området arrangerte ekteskap under større eller mindre grad av tvang ble Selvhjelp i 1999 i utstrakt grad kontaktet av presse og fjernsyn for bakgrunnsmateriale, direkte deltagelse og for kontakt med den ungdom den gjelder.

Selvhjelp har etterhvert opparbeidet spisskompetanse på området familiegjenforening. Behovet for informasjon og bistand på dette området har økt betydelig de siste årene etter at fri rettshjelp ikke lenger ytes til denne

type søknader. Selvhjelp er blitt det kontoret mennesker henvender seg for bistand til å gjenforene sin nærmeste familie. Likeledes henviser en lang rekke frivillige organisasjoner og offentlige instanser de enkelte med behov for hjelp på området til Selvhjelp.

Plan for tiltak og aktiviteter i 2000

I år 2000 vil vi avsette ressurser for å åpne et nytt avdelingskontor i Nord-Norge. Dette fordi vi som prinsipp vil være fysisk tilstede der det er behov for vårt tilbud, for slik å kunne yte konkret og praktisk hjelp til selvhjulpenhet. Behovet for vårt nærværende i Nord-Norge er dokumentert gjennom et betydelig antall henvendelser fra denne landsdelen, med behov for bistand i forbindelse med familiegjenforening, utenlandske mishandlede kvinner, bistand i asylsaker, osv.

Selvhjelp vil fortsette sitt arbeid med bistand i enkeltsaker på alle de nevnte områder. Vi vil bruke ressurser på å opprettholde vår innvandrerkvinnepolitiske profil, slik at Selvhjelp fortsatt kan være det stedet kvinnene kan henvende seg til i tillit.

Vi vil måtte bruke ressurser på videreføre kunnskap på de mer kompliserte områdene til alle våre avdelingskontorer og til eventuelle nyetableringer.

Vi vil legge vekt på en videre god kontakt med de offentlige instanser hvor våre brukergrupper henvender seg, for å utveksle erfaringer og tilse at våre brukere oppnår de beste løsninger i sin kontakt med det offentlige hjelpeapparatet.

Samtidig vil vi fortsette å legge avgjørende vekt på vår uavhengige stilling som frivillig organisasjon. Vi må fortsette vårt arbeid som voktere av rettferdighet og likeverd ovenfor våre brukergrupper. Vi må ikke falle for fristelsen til å ta på oss rollen som utredere for det offentlige.

Når det gjelder kvinner, har vi opparbeidet spisskompetanse med henhold til § 37, 6.ledd i utlendingsforskriftene, (mishandlede kvinner eller barn) og blir her kontaktet av kvinner, advokater, krisesenter, m.m fra hele landet. Dette arbeidet vil vi fortsette i 2000.

Som en av landets største organisasjoner på området, vil Selvhjelp også bidra i den offentlige debatten og det politiske og opinionsdannende arbeidet, når det gjelder våre nye borgere. I dette spørsmålet, har det opp gjennom årene vært tale om en balansegang med henhold til bruk av ressurser. Vi vil fortsatt bruke størsteparten av vår kapasitet på hjelp til selvhjulpenhet i enkeltsaker. Dette fordi det er her behovet er størst og tilbudet minst.

Sist men ikke minst, vil vi i 2000 fortsette vår satsing med ungdom oppvokst i Norge, fra familier med innvandrere/flyktningbakgrunn.

Vi vil fortsette vårt arbeid i prosjektet "Mellom Barken og Veden", som konkret går ut på å bistå ungdom til å unngå arrangerte ekteskap under større eller mindre grad av tvang.

Erfaringene viser at ungdomsgenerasjonen ikke bare henvender seg til Selvhjelp angående ekteskap, men har et stort behov for informasjon, råd og

hjelp en rekke områder. Selvhjelp vil derfor utvide sin aktivitet blant ungdomsgenerasjonen, for å imøtekomme de særskilte behovene i denne gruppen.

I denne forbindelse vil vi fortsette vårt informasjonsarbeid rettet mot de instanser som er i kontakt med ungdomsgenerasjonen, for slik å påse at de unge blir hørt og tatt på alvor, og for den hjelpen de har rettmessig krav på.

II Statistikker

SELVHJELP OSLO 1999

Totalt antall henvendelser : 1 733

Antall nasjonaliteter : 65

Status :

Innvandrere / flyktninger:	80%
Asylsøkere:	16,5%
Andre (studenter / turister / au pair, o.s.v.)	3,5%

Derav var :

Kvinner:	41%
Familier:	6%
Menn:	43%
Barn/Ungdom:	10%

Saksområder :

Skjemaer / søknader, brev, timebestilling:	8%
Purring / utf.info eller dok :	3%
Klage på vedtak / megling:	4%
Økonomiske problemer:	6%
Bolig / arbeid:	8%
Generell informasjon :	3%
Familieproblemer:	3%
Annet (Lege, skole, barnevern etc.):	5%
Oppholdstillatelse etter samlivsbrudd § 37.6 ledd:	5%
Familiegjenforening :	12 %
Annet vedrørende fremmedmyndighetene (oppholdstillatelse, asylsøknader, pass, visum, statsborgerskap) :	22 %
Arrangerte ekteskap under tvang:	11 %
Innvandrerpolitisk arbeid :(Saker av prinsipiell karakter, kontakt med org., off. instanser, politikere, presse, mobilisering) :	10 %
Henvendelser angående diskriminering:	44

NASJONALITETER SOM OPPSØKTE SELVHJELP OSLO 1999

ALGERI

AFGHANISTAN

ARGENTINA

BANGLADESH
BOLIVIA
BOSNIA
BRASIL
BULGARIA
CANADA
CHILE
COLOMBIA
DEN DOMIKANSKE REPUBLIKK
ECUADOR
EGYPT
ELFENBENKYSTEN
ENGLAND
ERITREA
ETIOPIA
GAMBIA
GHANA
INDIA
IRAK
ITALIA
IRAN
JAMACIA
JUGOSLAVIA
KAMERUN
KENYA
KOSOVO-ALBANIA
KINA
KROATIA
LIBANON
LIBYA
LITAUEN
MAKEDONIA
MAROKKO
MEXICO
NEDERLAND
NIGERIA
NORGE
PAKISTAN
PALESTINA
PERU
POLEN
ROMA (SIGNØYERE)
ROMANIA
RUSSLAND
SIERRA LEONE
SLOVAKIA
SOMALIA
SPANIA
SRI LANKA

SUDAN
SVERIGE
SYRIA
TANZANIA
TJEKKIA
TUNIS
TYRKIA
UGANDA
URUGUAY
USA
VENZUELA
VIETNAM
STATSLØSE

SELVHJELP KRISTIANSAND 1999

Totalt antall henvendelser: 1215

Antall nasjonaliteter: 43

Status:

Innvandrere / flyktninger:	88%
Asylsøkere:	9,5%
Andre (studenter / turister / au pair, o.s.v.)	2,5%

Derav var :

Kvinner:	42,5%
Familier:	5,5%
Menn:	43%
Barn/Ungdom:	9%

Saksområder :

Offentlige kontorer:	23%
Økonomiske problemer:	12%
Bolig / arbeid:	7,5%
Generell informasjon :	18%
Gjeldskrise:	3%
Annet (Lege, skole, barnevern etc.):	4%
fremmedmyndighetene (Familiegjenforening, oppholdstillatelse, asylsøknader, pass, visum, statsborgerskap) :	32,5%

NASJONALITETER SOM OPPSØKTE SELVHJELP AVD. KRISTIANSAND 1999

ARGENTINA
ARMENIA
BANGLADESH
BOSNIA
BRASIL
CANADA
CHILE
COLOMBIA
DANMARK

ENGLAND
ERITREA
ETIOPIA
INDIA
IRAK
IRAN
JORDAN
JUGOSLAVIA
KAMERUN
KOSOVO-ALBANIA
KROATIA
LIBANON
MAROKKO
NEDERLAND
NORGE
PAKISTAN
PALESTINA
PERU
POLEN
RUSSLAND
ROMANIA
SOMALIA
SPANIA
SUDAN
SVERIGE
SYRIA
TCHAD
THAILAND
TYRKIA
TYSKLAND
UGANDA
USA
VENEZUELA
VIETNAM

SELVHJELP ÅLESUND 1999
Totalt antall henvendelser: 264
Antall nasjonaliteter: 19

Status:

Innvandrere / flyktninger: 93%

Andre: 7%

Derav var :

Kvinner: 56%

Familier: 1%

Menn: 38%

off.kontorer el frivillige org: 5%

Saksområder :

Offentlige kontorer:	20 %
Skjemaer, brev, oversettelse	11 %
Bolig / arbeid:	11 %
Annet (Lege, skole, barnevern etc.):	11 %
fremmedmyndighetene (Familiegjenforening, oppholdstillatelse, asylsøknader, pass, visum, statsborgerskap) :	37 %
Henvising til rette instans:	10 %

Nasjonaliteter som oppsøkte Selvhjelp, avd. Ålesund 1999:

BOSNIA
 BULGARIA
 COLOMBIA
 FILIPPINENE
 GUINEA
 INDIA
 IRAK
 MAROKKO
 NORGE
 POLEN
 RUSSLAND
 SERBIA
 SOMALIA
 SPANIA
 SRI LANKA
 THAILAND
 TYSKLAND
 VIETNAM

SELVHJELP TRONDHEIM 1999

Totalt antall henvendelser: 1.221

Antall nasjonaliteter: 39

Status :

Innvandrere / flyktninger: 81%

Asylsøkere: 9%

Andre (studenter / turister / au pair, o.s.v.) 10%

Derav var :

Kvinner: 48%

Familier: 3%

Menn: 48%

Barn/Ungdom: 1%

Saksområder :

Offentlige kontorer:	20%
Skjemaer/søknader	4%
Bolig / arbeid:	21%
Annet (Lege, skole, barnevern etc.):	13%
Oppholdstillatelse:	3%
Familiegjenforening :	37%
Pass, visum, statsborgerskap:	22%

Henvendelser angående diskriminering 15 personer

NASJONALITETER SOM OPPSØKTE SELVHJELP AVD. TRONDHEIM 1999

AFGHANISTAN

ALGERI

BOSNIA

CHILE

COLOMBIA

EGYPT

EL SALVADOR

ERITREA

ETIOPIA

GHANA

HELLAS

IRAK

IRAN

JUGOSLAVIA

KENYA

KHASIKSTAN

KROATIA

KURDISTAN(TYRKIA)

LIBANON

LITUAEN

MAROKKO

NEDERLAND

NIGERIA

NORGE

PALESTINA

PERU

RUSSLAND

SIERRA LONE

SOMALIA

SRI LANKA

SYRIA

TANZANIA

TCHAD

TRINIDAD

TUNISIA

UGANDA

ØSTERRIKE

USA

VIETNAM

III Kommentarer til statistikkene

Ad. antall henvendelser

Ved vårt Oslo-kontor, mottar vi de større, tyngre sakene som krever spisskompetanse, spesielt innenfor kvinnepolitisk arbeid, utlendingsloven og problemstillinger knyttet til arrangerte ekteskap under større eller mindre grad av tvang. I de mer kompliserte sakene, kan problemløsninger ta flere måneder, og opptil et par år, i samarbeid med advokater, andre frivillige organisasjoner, osv. En vesentlig del av de 1 733 henvendelsene til Oslo-kontoret i 1999, dreide seg om tunge, tidkrevende saker. Vi har hatt en betydelig økning i antall henvendelser ved vårt Oslo-kontor sammenlignet med fjoråret. Dette skyldes i hovedsak en økning av henvendelser i utlendingssaker og pågangen fra ungdom.

Vårt avdelingskontor i Kristiansand er nå et veletablert kontor med stor tillit i de fleste innvandrers- og flyktningmiljøer i distriktet. I 1999 mottok vi der 1 215 henvendelser fra 43 nasjonaliteter. Også i Kristiansand har det vært en betydelig pågang fra ungdommen.

Vårt avdelingskontor i Ålesund har bare på 3 år opparbeidet kontakt og tillit i de fleste innvandrers- og flyktningmiljøer i distriktet, og mottok 264 henvendelser fra 19 nasjonaliteter i 1999, selv om kontoret til tider var bemannet med kun 1 person, grunnet mangel på økonomiske ressurser.

Vår avdeling i Trondheim har i løpet en 2 års periode klart dokumentert behovet for vårt tilbud i Sør Trøndelag. I løpet av 1999, mottok vi der hele 1 221 henvendelser fra 39 nasjonaliteter. Dette viser en betydelig økning av antall henvendelser fra i fjor.

Hvem har behov for vårt tilbud?

Ved vårt Oslo-kontor var de fleste som henvendte seg fra denne ovennevnte gruppen (80%). Ser vi på Kristiansand, var 88% innvandrere/flyktninger. I Ålesund ser vi også en overvekt av henvendelser fra denne gruppen, det vil si personer med botid i distriktet (93%). I Trondheim viser statistikken det samme, med 81% innvandrere og flyktninger bosatt i Trondheim og omliggende kommuner.

Selvhjelp - et tilbud for kvinner

Ad. offentlige kontorer:

Vi har de siste årene erfart at innvandrere og flyktninger opplever det offentlige hjelpeapparatet som lite tilgjengelig. På den ene siden, er det lang ventetid for å få timeavtale, og på den andre siden øker kravene til skriftlige henvendelser og dokumentasjon. For det tredje, er det ofte lang saksbehandlingstid, og den hjelpesøkende føler at han eller hun ikke når fram. Selvhjelp fungerer her ofte som et mellomledd, både med å være behjelpelig ved utfylling av skjemaer og senere ved oppfølging av saken. Mye av våre ressurser går med for å dekke behovet på dette området. I Oslo gjaldt 15% av alle henvendelsene kontakt med offentlige kontorer, i Kristiansand dreier det seg om 23%, i Ålesund var tallet 20% og i Trondheim viser statistikkene at 20% gjaldt offentlige kontorer.

I tillegg til å bistå hver enkelt hjelpesøkende i hans eller hennes kontakt med det offentlige, fungerer vi også som et nødvendig supplement for de forskjellige offentlige instanser, som også henviser innvandrere og flyktninger til Selvhjelp-kontorene.

AD bolig/arbeid:

Når det gjelder bolig, viser det seg at det åpne boligmarked i økende grad er utilgjengelig for innvandrere og flyktninger. Huseiere ønsker oftest ikke utenlandske leietakere. I tillegg aksepterer de ikke den skriftlige garantien på depositum som sosialkontorene utsteder. Vi fungerer her ofte som et mellomledd mellom huseier og leietaker, og bistår ved underskrivelse av kontrakter m.v. Leiemarkedet i de fleste store byer er vanskelig for vår brukergruppe.

Når det gjelder arbeid, dreier det seg både om hjelp til å finne arbeid og å bistå i arbeidstvister/mobbing på arbeidsplassen, usaklig oppsigelse eller ubetalt lønn.

Ad. veiledning - på vidt forskjellige områder:

Ad. fremmedmyndighetene:

På dette området, settes det krav til skriftlige henvendelser og utfylling av skjemaer som våre nye borgere ikke har forutsetning til å innfri uten bistand. I tillegg er saksbehandlingstiden svært lang og den det gjelder har liten mulighet på egen hånd til å følge opp saken, langt mindre utforme skriftlige klager på ev. negative vedtak.

Vi bistår ofte med utfylling av skjemaer og innhenting av dokumentasjon når det gjelder søknader om oppholdstillatelse eller fornyelse av denne. Er saken mer komplisert, henviser vi til god advokat, og samarbeider videre med denne. I 1999 har vi opplevd en betydelig økning av henvendelser på området søknader om asyl. Det dreier seg her om tunge, kompliserte saker, henvist til oss av advokater, andre frivillige organisasjoner, osv, hvor søkeren allerede har fått endelig avslag på sin søknad, men frykter for sitt liv ved retur til hjemlandet. Vårt arbeid her har vært å bistå med omgjøringsbegjæringer, basert på innhentet tilleggsinformasjon og eventuelle nye momenter som har fremkommet i samtaler med søkeren.

Når det gjelder saker som faller inn under familiegjenforening, tar dette i økende grad mye av vår kapasitet. Dette fordi det ikke lenger blir innvilget fri rettshjelp på området, og dermed er de fleste innvandrere og flyktninger avskåret fra å oppsøke advokat for bistand. Samtidig er det tydelig at vårt tilbud på dette området er blitt kjent på landsbasis, og vi mottar i stadig økende grad henvendelser fra hele landet.

Henholdsvis 34% i Oslo, 32,5% i Kristiansand, 37% i Ålesund og hele 42% i Trondheim dreide seg om bistand i forhold til fremmedmyndighetene.

Ad. oppholdstillatelse etter samlivsbrudd: (§37.6 ledd, i forskriftene til utlendingsloven)

I 1998 utarbeidet Justisdepartementet nye retningslinjer for praktiseringen av §37.6 ledd, og i 1999 kom den endelige utformingen av disse retningslinjene. Selvhjelp mobiliserte da nok en gang det kvinnepolitiske Storting og

kvinneorganisasjonene for en kritisk gjennomgang av disse retningslinjene, og fortsetter det kritiske arbeidet vedrørende myndighetenes tolkning og praktisering av paragrafen.

Ekspertisen på området er samlet ved vårt Oslo kontor, og alle henvendelsene blir derfor registrert og fulgt opp fra Oslo. 5% av alle henvendelsene i Oslo gjaldt bistand på dette området.

Ad. Arrangerte ekteskap under større eller mindre grad av tvang:

Ved vårt Kristiansand-kontor kom 9% av alle henvendelser fra ungdom, hovedsakelig med behov for bistand på de ovennevnte områder. Ved vårt Oslo-kontor var hele 10% av de som henvendte seg ungdom, og derav kom storparten med behov for bistand for råd og konkret hjelp på området arrangerte ekteskap under større eller mindre grad av tvang. Det dreide seg her ofte om krisesituasjoner hvor de unge både hadde vært utsatt for vold og press og fryktet for sitt liv og sikkerhet ved å motsette seg familiens ekteskapsplaner.

Det konkrete arbeidet her har bestått i et samarbeid med barnevern, sosialkontor, skole, politi/lensmenn, krisesentre, m.m for å hjelpe de unge til å bryte ut av tvangssituasjonene.

Etter diverse mediaoppslag høsten 1999, og etter utarbeidelsen av vår rapport fra prosjektet "Mellom Barken og Veden" i november 1999, har antall henvendelser fra ungdom i krise økt dramatisk.. Arbeidet vårt på dette området pågår for fullt, og vil avspeile seg i neste års rapport.

Ad. Innvandrerpolitisk arbeid:

Som eksempel på dette arbeidet de siste årene kan nevnes mobiliseringen for å styrke utenlandske, mishandlede kvinners rettigheter. Med på dette var en rekke kvinneorganisasjoner på landsbasis, og til slutt et samlet kvinnepolitisk Storting (1990-93). Nok et eksempel var fokuseringen på asylsøkende kvinner situasjon, hvor også en rekke forskjellige organisasjoner deltok (1993-94). Våren 1996 la vi fram en grundig oversikt over fremmedmyndighetens praktisering og tolkning av § 37,5 (nå 6.ledd) i forskriftene, og samarbeidet med kvinne og advokat for å vinne sak i Oslo byrett. (Sonja-saken)

I 1996 sto Selvhjelp sentralt som samlingspunkt for en lang rekke organisasjoner innenfor det kulturelle, menneskerettslige og kvinnepolitiske miljø i deres markering av støtte til en kvinnelig asylsøker og forfatter. Likeså sto vi sentralt i et initiativ ovenfor Stortinget for å bedre rettssikkerheten til barn som asylsøkere i håndhevelse av utlendingsloven. Dette arbeidet fortsatte utover i 1997, i tillegg til at vi rettet fokus på norske barn som mistet sine fedre ved utvisning. Arbeidet i 1997 bestod også i å rette fokus på fremmedmyndighetens verifiseringsarbeid i fremmedsaker. I tillegg begynte vi arbeidet med å opparbeide kunnskap om tvangsgiftemål.

I 1998 besto vårt innvandrerpolitiske arbeid i hovedsak av nok en gang å rette søkelys på utenlandske mishandlede kvinners mangel på rettssikkerhet. Vi satte også fokus på behovet for arbeid blant ungdom, både med hensyn til tvangsekteskap og generasjonskonflikter mer generelt, i tillegg til innvandrers/flyktningungdommens spesifikke problemer som ikke løses ved mer politi eller strengere straffer.

I vår dreining av fokus på ungdommens behov, har vi i 1999 prioritert ungdom når det gjelder innledninger og foredrag. Vi har deltatt på en rekke møter med departementer og offentlige instanser i deres arbeid mot tvangsekteskap. Vi besøkte en rekke ungdomsskoler og videregående i de byene hvor vi har avdelingskontorer, der vi snakket direkte med ungdom om deres rettigheter og rettsvern i det norske samfunn, spesielt med hensyn til arrangerte ekteskap under større eller mindre grad av tvang. Andre frivillige organisasjoner har benyttet oss som innledere på møter og seminarer hvor denne problematikken stod i fokus. Da vårt arbeid i prosjektet "Mellom Barken og Veden" dreier seg om et pionerarbeid, ble vi også i stor utstrekning kontaktet av journalister, studenter og andre faggrupper for bakgrunnsdokumentasjon, bistand i enkeltsaker, intervjuer og kommentarer.

10% av vår arbeidskapasitet gikk med til vårt innvandrerpoltiske arbeidet ved vårt Oslo- kontor i 1999.

Henvendelser angående diskriminering

Vårt arbeid på Selvhjelp består av informasjon og konkret bistand på en rekke områder og vi kan vel her påpeke at dersom våre nye borgere hadde oppnådd sine selvfølgelige rettigheter og rettsvern i det norske samfunnet, hadde vårt tilbud muligens vært overflødig. Det faktum at nærmere 4 500 mennesker hadde behov for bistand fra oss i 1999, er en klar indikasjon på marginalisering og diskriminering av mennesker av innvandrer/flyktningsbakgrunn i dagens Norge.

I hver enkeltsak vi har arbeidet med i 1999, har det derfor vært elementer av diskriminering, men vi har kun registrert de henvendelser hvor den hjelpesøkende har henvendt seg for bistand i konkrete diskrimineringsaker. Ved vårt Oslo-kontor mottok vi 44 personer med dette problemet og ved vårt Trondheims-kontor 15 personer. Det dreier seg her om personer som har blitt utsatt for rasistisk mobbing i skole, på arbeidsplassen på boligmarkedet eller i sitt møte med politiet.

IV En vanlig dag på Selvhjelp

En vanlig dag på selvhjelp (07.10.1999)Oslo - Ålesund - Kristiansand - Trondheim

- De ringte fra NRK-Tv for å få kontakt med kvinner med sjal som blir utestengt fra arbeidsmarkedet. De hadde funnet en avisartikkel hvor vi hadde belyst dette problemet. Vi lovte å hjelpe. Vi ringt til kvinner som har hatt dette problemet og fant noen som var villige til å stille opp på intervju.
- Advokat ringte for informasjon og råd angående 15-årig jente som var blitt tvangsgiftet i Marokko. Jenta var nå tilbake i Norge og ville annullere ekteskapet. Advokaten hadde behov for informasjon om tradisjoner og skikker i Marokko og kontakt med advokat som hadde ført en slik sak for byretten tidligere. Vi henviste til riktig advokat og informerte om våre erfaringer.

- Kom chilensk mann, innvandrer, for hjelp til å fylle ut søknad om bostøtte. Vi hjalp han med dette.
- Kom 18-årig norsk jente (vietnamesisk bakgrunn) for hjelp til å flytte hjemmefra. Jenta gikk i videregående skole, men familien lot henne ikke gjøre lekser, da skolegang ikke var viktig. Foreldrene hadde konkrete planer om arrangert ekteskap mot hennes vilje og jenta visste at foreldrene ville reagere med vold dersom hun motsatte seg dette. Vi kontaktet sosialkontor og avtalte møte. Vi går med jenta for å legge fram saken og forsikre oss om at hun får den støtten hun trenger.
- De ringte fra krisesenter utenbys, for å drøfte videre arbeid for å hjelpe 2 norske jenter, 18 og 19 år (jugoslavisk bakgrunn), som vi hjalp å flykte til en annen landsdel på grunn av vold og konkrete planer om tvangsekteskap. Vi drøftet videre arbeid angående navneskifte, kontakt med de nye skolene for å ivareta jentenes sikkerhet, sikkerhetsalarm og sperret adresse.
- Journalist ringte for bakgrunnsinformasjon angående henvendelser fra ungdom i krisesituasjoner på grunn av arrangerte ekteskap under større eller mindre grad av tvang. Vi informerte om våre erfaringer.
- Kom chilensk mann, innvandrer, for hjelp til å skrive brev til trygdekontor med søknad om utsettelse av betaling av barnebidrag på grunn av reise til Chile. Vi hjalp mannen med brevet.
- Kom norsk kvinne, med 13-årig sønn (gambisk far), for hjelp og råd. Gutten blir utsatt for rasistisk mobbing på skolen av enkelte lærere, og dette har pågått over lengre tid. Vi rådet moren til å be om møte med rektor, rådgiver og klasseforstander. Vi går med mor og sønn til møtet.
- Kom chilensk mann, innvandrer, for hjelp til å fylle ut søknad til ligningskontoret om nedsatt skatteprosent. Vi hjalp han med dette.
- Kom marokkansk kvinne, innvandrer, aleneforsørger med 4 barn, for hjelp til å skrive søknad til sosialkontor om økonomisk bidrag til å kjøpe vinterklær til barna. Vi hjalp henne med å skrive søknad.
- Kom somalisk kvinne, asylsøker, for hjelp til å finne ut hvor hennes asylsøknad ligger i systemet. Vi kontaktet UDI og der informerte saksbehandler oss om at søknaden ville være ferdigbehandlet i løpet av måneden
- Kom irakisk mann, asylsøker, for hjelp til å finne ut om hans asylsøknad var ferdigbehandlet. Vi ringte UDI, men uten hell. Saksbehandler var ikke tilstede og ingen viste hvor lenge søker måtte vente før han fikk svar. Vi ringer til saksbehandler når hun kommer tilbake neste uke.
- Kom somalisk kvinne, flyktning, for hjelp til å fakse informasjon til barna i Etiopia angående innvilget familiegjenforening. Vi hjalp henne med dette.
- Kom norsk ung gutt (chilensk bakgrunn), for hjelp til å fylle ut søknadsskjema for besøksvisum til USA. Vi hjalp han med dette.

- Kom somalisk kvinne, flyktning, som hadde søkt om pass for sine barn, men ikke fått noe svar fra UDI. Vi ringte UDI, men de hadde ikke mottatt saken. Vi ringte deretter fremmedpolitiet, hvor vi fant ut at saken fortsatt befant seg. De lovte umiddelbart å sende saken over til UDI.
- Kom chilensk mann, innvandrer, for hjelp til å få forklart innholdet av et brev han hadde mottatt fra trygdekontoret. Mannen hadde vært sykemeldt lenge og vi forklarte at brevet fra trygdekontoret gikk ut på diverse tilbud etter sykemeldings- perioden.
- Ringte kurder fra Irak, flyktning, mann, som fremdeles bor på asylmottak, for informasjon og veiledning angående familiegjenforening. Vi informerte og rådet.
- Kom chilensk unggutt, innvandrer, for råd og hjelp angående generasjonskonflikter i hjemmet. Han ønsket å flytte hjemmefra, da han fant situasjonen uholdbar. Vi kontaktet det lokale sosialkontor og forhørte om mulighetene til å få støtte derfra. Der informerte de oss om at gutten hadde fått oppholdstillatelse i familiegjenforeningsøyemed bare for noen måneder sider, og at foreldrene derfor fremdeles hadde forsørgelsesplikt. Vi snakket med gutten lenge og rådet han videre på veien.
- Kom chilensk mann, innvandrer, for hjelp til å kontakte UDI for informasjon om saksbehandlingstid angående hans søknad om norsk statsborgerskap. Vi kontaktet UDI og fikk vite at vedtaket allerede var fattet og at brev allerede var underveis.
- Flyktningkonsulent utenbys ringte for informasjon og råd angående familiegjenforening. Det dreide seg om somalisk mann som hadde fått innvilget familiegjenforening med kone og barn som befant seg i Kenya. UDI hadde så funnet ut at eldste sønnen var 20 år og trakk derfor tilbake hans innreisetillatelse, mens kone og resten av barna fikk komme. Vi rådet og anbefalte at ble klaget på vedtaket for å unngå splittelse av familien.
- Kom iransk mann, asylsøker, for hjelp til å finne ut saksbehandlingstid for sin asylsøknad. Vi tok kontakt med hans advokat, som antok at mannen må vente inntil 6 måneder til før han kan forvente svar fra UDI.
- Kom ung norsk gutt (chilensk bakgrunn), for hjelp til å skrive brev til vernepliktsforvaltningen. Gutten hadde planlagt et utenlandsopphold og ville informere om dette, da han var innkalt for førstegangstjenesten. Vi hjalp han med dette brevet.
- Kom marokkansk mann, innvandrer, for hjelp til å etablere kontakt med det lokale sosialkontoret. Vi ordnet med timeavtale og følger opp slik at han får den hjelp han har krav på fra sosialkontoret.
- Kom somalisk mann, innvandrer, for hjelp til å fylle ut søknad til sosialkontor. Vi hjalp han med dette.

”Min stefar har slått meg så lenge jeg kan huske, med belte, med knyttneven, med alt. Når han ble ekstra sint, rispet han meg over hele kroppen med gloheit kniv. Mamma bare lukket døren for ikke å høre skrikene mine. Nå skal jeg omskjæres og tvangsgiftes med en gammel mann som trenger oppholdstillatelse i Norge.”

Jente 19 år
Norsk borger
Somalisk bakgrunn
Muslim

Høsten 1999, hjalp vi en 19-årig jente, elev på videregående skole, med å flykte fra et mishandlingsforhold og planer om ekteskap under tvang, til ny landsdel og ny skole. I denne saken hadde vi et godt samarbeid med rådgiver på den gamle skolen, som fortalte at han var spesielt bekymret for en av klassevenninnene til den jenta vi hadde hjulpet. Han var både redd for at denne jentas foreldre skulle legge press på klassevenninnen og at klassevenninnens egne foreldre ville ty til vold for å få henne til å snakke.

Klassevenninnen tok selv telefonisk kontakt med oss et par uker senere. Hun var livredd og fortvilt. Foreldrene til jenta som hadde flyktet sto utenfor hennes bosted og spanet i timevis. De hadde også kommet inn til henne og forsøkt å true henne til å fortelle hvor datteren deres var. Men verst av alt, hadde hennes egne foreldre funnet ut hvor hun bodde (hun hadde flyttet hjemmefra for et halvt år siden) og stefar hadde mishandlet henne grovt. Vi ba henne komme innom kontoret, men hun maktet det ikke akkurat nå, sa hun.

Etter flere telefonsamtaler, kom hun endelig til vårt Oslo-kontor. Av redsel for sin familie, hadde hun da droppet ut av skolen, sluttet i deltidsjobben og flyttet til en venn. I en lang samtale fortalte hun sin historie:

Moren hadde giftet seg med hennes nåværende stefar da hun var 5 år gammel. Stefaren begynte å slå henne umiddelbart, men mishandlingen hadde tiltatt da hun nærmet seg puberteten. Han slo med knyttnever, belte eller sparket henne i underlivet. Når han ble ekstra sint, la han en kniv på komfyren og ventet til kniven var rødglødende. Så rispet han henne over hele kroppen, og en gang presset han det glødende knivbladet mot innsiden av låret hennes. Hun viste oss arrene på ryggen, brystet og beina.

Mor var utdannet sykepleier fra hjemlandet og forbandt selv de verste skadene på sin datter. Jenta fikk også beskjed om at de ville drepe henne hvis hun fortalte om dette til noen. En gang hadde skolelegen kalt inn foreldrene for å be om en forklaring på alle arrene, men slo seg til ro da foreldrene fortalte at det dreide seg om "rituelle merkinger" som ble påført uten smerte på barna der familien kom fra.

Jenta hadde opp gjennom årene forsøkt å snakke med klasseforstandere, sosiallærere og barnevern, men ingen hadde tatt affære. Hun hadde aldri våget å anmelde foreldrene for mishandlingen hun ble utsatt for. Sommeren 1999, hadde familien framtidsplanene klare for jenta. Reisen til England var bestilt og betalt, og der skulle hun bli omskjært på en privat klinikk som har spesialisert seg på dette. Etterpå skulle hun komme tilbake til Norge og gifte seg med en nettopp ankommet somalisk asylsøker på rundt 50 år. Jenta stakk av hjemmefra før avreisedato og fikk hybel gjennom Ungbo på sperret adresse. Men nå hadde foreldrene til hennes klassevenninne klart å spore henne opp, og også alliert med hennes egne foreldre. Mor og stefar oppsøkte

henne på skolen, på hybelen og på jobben. De truet henne til å gi fra seg hele stipendet for høstsemestret og tok fra henne lønningene. Bryllupet med gamlingen var planlagt for uken etter at hun oppsøkte oss. Jenta hadde bestemt seg for at hun nå bare måtte "forsvinne".

Vi tok kontakt med sosialkontor og gikk med jenta dit. Etter å ha lagt fram saken og informert om Regjeringens Handlingsplan mot tvangsekteskap, tok saksbehandler saken meget alvorlig og fattet hastevedtak om den nødvendige økonomiske hjelpen. Vi kontaktet utenbys krisesenter som ville samarbeide videre i saken og deretter arrangerte vi reisen for jenta.

Jenta har nå søkt om navneskifte, søkt skoleplass på skole utenbys og vi vil samarbeide videre med krisesenteret for at hun skal få nytt bosted med sperret adresse og sikkerhetsalarm.

Epilog